

TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUMULUI. ISTORIC SI ACTUALITATE

Autor:

Lector univ.dr. Georgeta Gabriela Cornea

Referenți științifici:

- Conf. univ. dr. IOANA LEPĂDATU
- Prof. univ. dr. GHEORGHE TOMȘA

ISBN: 978-606-19-1648-1

TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUM-ULUI. ISTORIC SI ACTUALITATE

CUPRINS:

INTRODUCERE	4
1. TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUM-ULUI CA DISCIPLINĂ PEDAGOGICĂ	
1.1. Conceptul de curriculum – evoluția conceptului, semnificații, tipuri de curriculum.....	6
1.2. Domenii de cercetare – analiza multidimensională a conceptului.....	10
2. COMPONENTELE CURRICULUM-ULUI	25
2.1. Conținuturile învățământului – tipuri de conținuturi, selecția și organizarea conținuturilor.....	26
2.2. Tipuri de curriculum.....	34
2.3. Mediile curriculare.....	43
2.4. Arii, cicluri curriculare, nivele, filiere și profiluri/ specializări.....	48
2.5. Finalitățile educaționale – caracteristici, funcții și categorii de finalități.....	52
3. PRODUSELE CURRICULARE	68
3.1. Produse curriculare: definire și taxonomie.....	68
3.2. Planul-cadru de învățământ, programa școlară și manualul școlar – funcțiile documentelor curriculare, principiile de realizare și evaluare.....	70
3.3. Produsele curriculare auxiliare – tipologie și criterii de selecție.....	86
4. PROIECTAREA CURRICULUMULUI	
4.1. Caracteristicile proiectării curriculare.....	94
4.2. Modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe.....	96
4.3. Statutul conținuturilor în proiectarea curriculară.....	98
4.4. Etapele proiectării curriculum-ului.....	99
5. REFORMA CURRICULARĂ DIN ROMÂNIA	108
5.1. Coordonatele actualului Curriculum Național.....	108
5.2. Repere strategice de elaborare a curriculumului.....	114

INTRODUCERE

Educația reprezintă coloana vertebrală a dezvoltării societății, iar curriculumul reprezintă piatra de temelie a acestui proces complex și dinamic. Această carte, intitulată "*Teoria și Metodologia Curriculumului: Istoric și Actualitate*," se constituie ca o incursiune captivantă în lumea teoretică și practică a proiectării, implementării și evaluării curriculumului, acoperind atât dimensiunea istorică, cât și provocările actuale ale acestui domeniu vital.

În paginile acestei lucrări, vom explora geneza conceptului de curriculum, de la originile sale până la evoluția sa în societatea contemporană. Vom analiza momentele semnificative din istoria educației, care au influențat modul în care înțelegem și conceptualizăm curriculumul în prezent. Prin studierea trecutului, vom desluși firele de continuitate și schimbare care au conturat direcția curriculumului de-a lungul timpului.

Pe de altă parte, cartea se va concentra și asupra provocărilor actuale cu care se confruntă proiectarea curriculumului într-un peisaj educațional în continuă schimbare. Cum își găsesc elevii relevanța într-un curriculum diversificat și adaptabil? Cum pot cadrele didactice integra metode inovatoare în predare și evaluare? Cum se reflectă evoluțiile tehnologice în proiectarea curriculumului? Acestea sunt doar câteva dintre întrebările cărora le vom căuta răspunsul în cadrul acestei cărți.

Prin abordarea combinată a aspectelor istorice și actuale ale curriculumului, lucrarea își propune să ofere o perspectivă comprehensivă și echilibrată asupra acestui domeniu complex. Cititorul va fi invitat să exploreze rădăcinile teoretice ale curriculumului, să înțeleagă contextul istoric care a modelat abordările actuale și să descopere strategii inovatoare pentru proiectarea curriculumului în secolul XXI.

Această carte nu este doar o resursă teoretică, ci și un ghid practic pentru cei implicați în proiectarea curriculumului, de la specialiști în educație până la cadre didactice și factori de decizie la nivelul sistemului de învățământ. Prin explorarea trecutului și prezentului, această lucrare își propune să contribuie la conturarea viitorului educației prin înțelegerea profundă a teoriei și metodologiei curriculumului.

Capitolul 1.

Teoria și metodologia curriculum-ului ca disciplină pedagogică

În cadrul acestui capitol, ne propunem să vă ghidăm prin explorarea fundamentelor teoretice și metodologice ale curriculumului ca disciplină pedagogică. Obiectivele noastre vizează dezvoltarea unei înțelegeri solide și cuprinzătoare a conceptului de curriculum, atât în sens larg, cât și în sens restrâns, prin intermediul unui demers analitic și comparativ.

Obiective vizate:

În urma studiului capitolului, veți fi capabili:

- să definiți conceptul de curriculum, în sens larg și în sens restrâns;
- să comparați definiții/abordări date curriculumului;
- să aranjați cronologic principalele momente din evoluția conceptului de curriculum;
- să enumerați tipuri de curriculum, în funcție de tipul de cercetare (fundamentală, aplicativă);
- să precizați documentele cuprinse în Curriculum național;
- să analizați noțiunea de curriculum în plan structural, plan procesual și în planul produsului.

Prin atingerea acestor obiective, ne propunem să vă oferim nu doar o cunoaștere temeinică a teoriei și metodologiei curriculumului, ci și instrumentele necesare pentru a înțelege și contribui activ la dezvoltarea și îmbunătățirea procesului educațional prin prisma unei abordări fundamentate și contextualizate a curriculumului.

Conceptele cheie: *conținutul învățământului, curriculum, tipuri de curriculum (curriculum general sau core-curriculum, curriculum specializat, curriculum subliminal, curriculum informal, curriculum recomandat, curriculum scris, curriculum predat, curriculum de suport, curriculum testat, curriculum învățat), Curriculum Național, analiza multidimensională a curriculum-ului (Planul structural, procesual, al produsului), modelul triunghiular, modelul pentagonal*

1.1. Conceptul de curriculum – evoluția conceptului, semnificații, tipuri de curriculum.

Alături de Fundamentele Pedagogiei, Teoria și Metodologia Instruirii, precum și Teoria și Metodologia Evaluării, Teoria și Metodologia Curriculumului constituie nucleul tare al disciplinelor pedagogice esențiale care stau la baza pregătirii cadrelor didactice. Această fundamentare teoretică și metodologică oferă cadrului didactic instrumentele necesare pentru înțelegerea, proiectarea și implementarea eficientă a procesului educațional.

Pentru a contura aceste discipline în mod coerent, este imperios necesar să facem anumite delimitări conceptuale. Profesorul C. Cucos propune o distincție semnificativă între conținutul învățământului și curriculum, pornind de la întrebarea esențială: "Ce se transmite și ce se vehiculează în procesul de învățământ?" Potrivit acestuia, răspunsul constă într-un anumit conținut, definit ca "un ansamblu structurat de valori din domeniile științei, culturii, practicii, sedimentate în societate la un moment dat și devenite puncte de referință în proiectarea și realizarea instruirii" (C. Cucos, 2001, p.181).

C. Cucos subliniază, asemenea obiectivelor educaționale, că conținutul învățământului, reprezentat ca un cumul de informații, deprinderi, atitudini și trăiri afective, derivă din idealul educațional și din sarcinile specifice educației de a adapta individul la societate, atât în prezent, cât și în viitor. Conținutul învățământului devine astfel dinamic și flexibil, influențat atât de specificul societății, cât și de cultura comunității.

Prin încorporarea acestor delimitări conceptuale în sfera disciplinei Teoria și Metodologia Curriculumului, se deschide un parcurs către o înțelegere detaliată a conexiunilor dintre conținutul educațional și procesele de proiectare a curriculumului, luând în considerare dinamica și diversitatea contextului educațional. Astfel, disciplina devine un instrument esențial în pregătirea cadrelor didactice, furnizându-le resursele necesare pentru a configura și orienta eficient educația viitoarelor generații.

Este crucial să subliniem că conținutul procesului de învățământ nu se suprapune integral peste conținutul educației, acesta din urmă extinzându-se mult mai departe pentru a include și influențele din domeniul informal, sub forma "unei multitudini de mesaje și valori ale spațiului social" (Cucos, 2001, p.181). Astfel, conținutul procesului de învățământ se referă exclusiv la valorile promovate prin intermediul instituțiilor școlare, adică la educația formală. În același timp, este esențial să

facem distincția între conținutul învățământului și rezultatele instruirii, acestea din urmă reprezentând "materializarea" conținutului prin preluarea și asimilarea sa de către elevi.

Conceptul de curriculum a fost și rămâne unul dintre termenii controversați în domeniul științelor educației, aducând în prezent mai multe sensuri și acceptări. Din punct de vedere etimologic, derivă din latinescul "curriculum" (singular), "curricula" (plural), cu semnificația de alergare, cursă, sugerând astfel ideea unui traseu bine definit de învățare.

Într-un sens extrem de restrâns, termenul "curriculum" se referă la "conținuturile învățării, obiectivate în planuri de învățământ, programe și manuale" (C. Crețu, 1998, p.59). În contrast, într-un sens larg, "curriculum" cuprinde "întreaga experiență de învățare dobândită în contexte educaționale formale, nonformale și informale" (ibid.).

Elementele centrale ale curriculum-ului sunt disciplina de învățământ și programul de studii. Acești termeni-nucleu definesc orizontul conceptual în jurul căruia se conturează cercetarea curriculum-ului, dezvoltată în contextul diverselor unghiuri de investigație: componente structurale, procese fundamentale, surse, determinări, condiționări, forme de organizare, diferențieri curriculare, scopurile cercetării, și altele (M. Bocoș, D. Jucan, 2022, p.108).

Pentru o imagine mai clară asupra complexității conceptului redăm și alte definiții reprezentative (apud. D. Potolea, 2002, p.74-75):

- Curriculum semnifică întreaga activitate de învățare care este planificată și îndrumată de școală, indiferent dacă se realizează în grup sau individual, în interiorul sau în afara școlii. (Kerr, 1967)
- În prezent, curriculum este considerat ca ansamblul experiențelor de învățare pe care un elev le are sub auspiciile școlii. (R. Doll, 1988)
- Curriculum indică lista de conținuturi ale disciplinelor școlare. (Mialaret, 1979)
- Curriculum este considerat un proiect care definește țelurile, scopurile și obiectivele unei acțiuni educaționale, căile, mijloacele și activitățile folosite pentru atingerea acestor scopuri, metodele și instrumentele necesare evaluării rezultatelor obținute. (D'Hainaut, 1981)
- În sens larg, se desemnează prin curriculum ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar. În sens restrâns, curriculum-ul cuprinde ansamblul acelor documente școlare de tip reglator în cadrul cărora se consemnează datele esențiale privind procesele educative și experiențele

de învățare pe care școala le oferă elevului. Acest ansamblu de documente poartă, de regulă, denumirea de curriculum formal sau oficial. (Crișan et al, 1998)

Definițiile de mai sus sugerează faptul că noțiunea de curriculum este pe de o parte o noțiune complexă, iar pe de altă parte este evidențiată evoluția conceptului de la sensul său restrâns, de curs organizat de școală la sensul amplu, de experiență de învățare, care trebuie proiectată, organizată și evaluată conform unor exigențe specifice societății în care trăiește individul.

Ioan–Negreț Dobridor, (2001, p.16) punctează câteva momente în evoluția conceptului.

- a. Ca practică educativă , curriculum este multimilenar. Nu a existat niciodată educație fără conținut. Este cert că instituțiile de învățământ, chiar și cele mai vechi, s-au bazat pe un curriculum riguros stabilit. De exemplu , în Academia lui Platon se studiau “disciplinele muzicale”.
- b. Conceptul ca atare a fost folosit abia în sec. al-XVII-lea, (în operele lui J. Locke, D. Hume) cu sensul de discipline de studiu obligatoriu, organizat și programat de universitate sau școală.
- c. Semnificația modernă a conceptului a fost lansată de J. Dewey, care a demonstrat necesitatea de a corela conținuturile înscrise în programele școlare cu obiectivele învățării și experiențele de învățare organizate de educator pentru elevi.
- d. În sec. XX conceptul a cunoscut o extindere semantică permanentă și utilizări practice pe măsură.

În concluzie, *curriculum-ul se referă la oferta educațională a școlii și reprezintă sistemul experiențelor de învățare directe și indirecte oferite educaților și trăite de aceștia în contexte formale, neformale și chiar informale*. El rămâne realitate interactivă între educatori și educabili, cu efecte concrete, anticipate realist asupra celor din urmă și asupra procesului însuși. (M.Bocoș, D.Jucan, 2022, p.109)

Complexitatea noțiunii de curriculum este evidențiată și de multitudinea tipurilor de curriculum. Clasificarea și caracterizarea tipurilor de curriculum sunt utile mai ales practicianului.

C. Crețu (1998, p.60-61) evidențiază două **criterii de clasificare a tipurilor de curriculum:**

A. din perspectiva cercetării fundamentale:

Curriculum general sau *core-curriculum* oferă o bază de cunoștințe, abilități și comportamente obligatorii pentru toți cursanții, pe parcursul primelor stadii ale școlarității. Reprezintă fundamentul pe care vor fi dezvoltate aptitudinile speciale.

Curriculum specializat pe categorii de cunoștințe și aptitudini (literatură, științe umaniste, științe exacte, muzică etc) se focalizează pe îmbogățirea și aprofundarea competențelor, pe exersarea abilităților înalte, pe formarea comportamentelor specifice determinării performanțelor în domenii particulare de studiu.

Curriculum subliminal rezultă ca experiență de învățare din mediul psiho-social și cultural al clasei de elevi, al școlii, al universității. Climatul de studiu, personalitatea profesorilor, relațiile interpersonale, sistemul de recompensări și sancționări sunt elemente semnificative ale mediului instrucțional.

Curriculum informal derivă din ocaziile de învățare de societăți educaționale nonguvernamentale, din mass-media, din viața muzeelor, a instituțiilor culturale, religioase, din atmosfera cotidiană a familiei.

B. din perspectiva cercetării aplicative:

Curriculum recomandat de un comitet special de experți sau de autorități guvernamentale ca fiind cel mai bun la un moment dat. În viziunea autorului, curriculum recomandat este util profesorilor ca un ghid general, dar el ignoră de obicei realitățile școlii.

Curriculum scris are un caracter oficial și este specific unei instituții educaționale concrete.

Curriculum predat reprezintă experiența de învățare oferită direct de educatori elevilor în activitatea curentă.

Curriculum de suport desemnează materialele curriculare adiționale, precum culegeri de texte și exerciții, cursuri de perfecționare, echipamente electronice.

Curriculum testat este experiența de învățare transpoziționată în teste, probe de examinare și alte instrumente de apreciere a progresului școlar.

Curriculum învățat semnifică ceea ce elevul achiziționează de fapt, ca o rezultată a acțiunii cumulate a celorlalte tipuri de curriculum.

În România, conceptul de curriculum a devenit parte a limbajului pedagogic uzual odată cu lansarea reformei curriculare. Această reformă reprezintă un element fundamental al transformărilor din sistemul de învățământ, demarate în 1995 și definite ca "o schimbare fundamentală proiectată și realizată la nivelul sistemului de învățământ, orientându-l spre schimbarea finalităților, structurii și conținutului procesului de instruire, incluzând modificări ale planurilor de învățământ, programelor și manualelor" (S. Cristea, 2000, p.322).

În 1998, a fost publicat documentul intitulat "Curriculum Național. Cadru de referință", reprezentând esența "filosofiei educaționale care a stat la baza schimbărilor în domeniul curriculumului, evidențiind reperatele teoretice și metodologice, modificările în limbajul specific, precum și principiile și strategia subiacente acestei schimbări" (Vlăsceanu, 2002, p.127).

În contextul românesc, conceptul de curriculum reprezintă un pilon esențial al sistemului educațional, reflectând viziunea asupra educației, valorile și obiectivele societății. Evoluția acestui concept în țară a fost influențată de schimbările politice, sociale și economice, precum și de cerințele educaționale ale momentului.

Curriculumul românesc este conceput pentru a oferi o educație cuprinzătoare și actualizată, adaptată nevoilor societății și pregătind elevii pentru provocările secolului XXI. Acesta include programe de studiu, metode de predare, resurse educaționale și modalități de evaluare. De-a lungul timpului, curriculumul a fost adaptat pentru a răspunde schimbărilor din societate și pentru a integra noile descoperiri în educație și tehnologie.

Un aspect important al conceptului de curriculum în România este accentul pus pe dezvoltarea competențelor cheie ale elevilor, cum ar fi gândirea critică, comunicarea, rezolvarea de probleme și colaborarea. Curriculumul românesc vizează pregătirea holistică a elevilor, oferind aptitudini și atitudini relevante pentru viața de zi cu zi și pentru carierele viitoare.

De asemenea, curriculumul este subiectul unor dezbateri și revizuirii periodice, în efortul de a îmbunătăți relevanța și eficacitatea procesului educațional. Autoritățile încearcă să țină pasul cu schimbările sociale, economice și tehnologice, asigurând că elevii sunt pregătiți corespunzător pentru provocările contemporane.

În concluzie, în România, conceptul de curriculum transcende sfera conținutului academic, reflectând, de asemenea, filosofia și orientarea educațională, având un impact semnificativ asupra modelării viitoare a generațiilor tinere.

Începând cu anul școlar 1998-1999, în țara noastră, Curriculumul Național este compus din mai multe elemente esențiale, care asigură coerența și eficacitatea sistemului curricular:

- 1. Curriculumul național pentru învățământ obligatoriu.** Cadru de Referință: Acest document reglator stabilește temeliile solide pentru coeziunea componentelor sistemului curricular, gestionând atât procesele, cât și produsele educaționale.
- 2. Planurile cadru de învățământ pentru clasele I-XII/XIII:** Aceste planuri stabilesc ariile curriculare, obiectele de studiu și resursele de timp necesare pentru fiecare nivel de învățământ, orientând abordarea acestora.